

HÍREK A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBÓL

1981. NOVEMBER – 1982. FEBRUÁR

Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum tájékoztató és műsorfüzete

**A MAGYAR
MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI**

EKÉK A XVIII–XIX. SZÁZADBAN

AZ ERŐGÉP TÖRTÉNETE

ERDŐMŰVELÉSI KIÁLLÍTÁS

VADÁSZAT- ÉS VADGAZDÁLKODÁS

A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA

A HONFOGLALÓ MAGYAROK ÉS
A KORA ÁRPÁD-KOR ÁLLATTARTÁSA

A SERTÉSTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE

A SZARVASMARHATENYÉSZTÉS
TÖRTÉNETE

A múzeumi kiállítások nyitva:

hétfő kivételével naponta: 10–17 óráig

vasárnap: 10–18 óráig

Tanulók és sorkatonák számára állandóan, szombati napokon a felnőttek részére is díjtalan a látogatás.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre és TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja tagsági igazolvánnyal rendelkezők ugyancsak díjtalanul látogathatják a Múzeumot.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM BUDAPEST

1367 Városliget, Vajdahunyadvár Telefon: 420–573, 428–573

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS HÍREI

Kál medencei kutatás

1981. november 16–21-ig Szentbékállán, ebben a festői kis balaton-felvidéki faluban gyűjtöttem a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság felkérésére. A tervek szerint dr. Lackovits Emőke irányításában és szerkesztésében 1986-ban kb. 50 ív terjedelemben jelenik meg „A Kál völgyi községek története és néprajza” c. monográfia. Ez a kutatás hét községet ölel fel, — Kővágóörs, Köveskál, Balatonhenye, Monoszló, Szentbékállá, Mindszentkállá, Kékkút és Salföld — amelyek szőlőműveléséhez, borászattörténetéhez gyűjtök adatokat.

Szentbékállán a szőlőművelés és borászat hasonlított a Balaton mellékihez, azonban a monokultúra szintje nem alakult ki. A Filoxéra-vész után új munkafázisok jelentek meg (pl. oltás). Az ügyesebb kezű napszámosoknak viszonylag jobb kereseti lehetőséget jelentett az oltványkészítés. A munkáltatást vincellér irányította. Két típusa alakult ki, a munkás és a munkáltató vincellér. Kis szőlőkben a családjával együtt dolgozó, átaljában fizetett, míg a nagyobb uradalmi szőlőkben a konvencióban fizetett, 6 hónapra szerződött hónapos bérmunkásokkal dolgoztató vincellér képviselte a birtokos érdekeit. A katolikus lakosság révén egyes agrárritusok megmaradtak és ezek napjainkig élnek. Így pl. a Szt. János napi borszentelés és ennek a bornak Vince napján, a szőlő négy sarkán kereszt alakban való kilocsolása. Ekkor szedték meg a Vince vesszőket is, fajtánként. A szobában vázába, ablak közelébe állított vesszők virág kezdeményeiből jósltak az azévi termés mennyiségére.

A borkészítmények közül aszút, koser bort nem készítettek, ürmös csemege bort kisebb mértékben. A bort a községen kívül, a szőlőhegyekben tartották. A parasztpincék 2–3 osztatúak, az urasági prészázak több helyiségesek, kétszintűek voltak. A faluban levő, épített boltpincéket csak termény (burgonya, zöldség, hombárokban gabona) tartására használták. Az Eszterházy család dézsmaszedő 60 m hosszú pincéje, az emlékek szerint 1773-ban épült, 2.600 hl bor tárolására alkalmas, jelenleg a kővágóörsi Béke Tsz tulajdonában van.

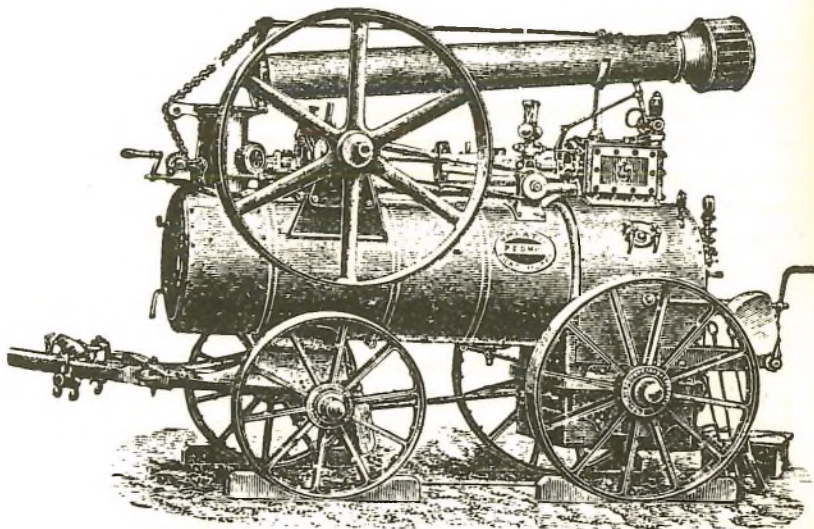
dr. Csoma Zsigmond

**„Adatok a hazai gőzcseplés és gőzekeszántás kezdetéről” című téma
kutatási eredményeinek összefoglalása**

(Témafelelős: Réz Gyula és Várhidy Imre)

Az adatgyűjtéshez 1979-ben, a begyűjtött anyag feldolgozásához pedig 1980-ban kezdtünk hozzá. Az 1981-ben befejezett kutatás rövid összefoglalása az alábbi dolgozat.

Magyarországon a mezőgazdasági technika híveinek sok akadályt és előítéletet kellett leküzdenie, amíg az első gőzcseplőkészlet Angliából megérkezett Fehér József gazdaságába Törökbecsére. (Torontál vm. ma Jugoszlávia)

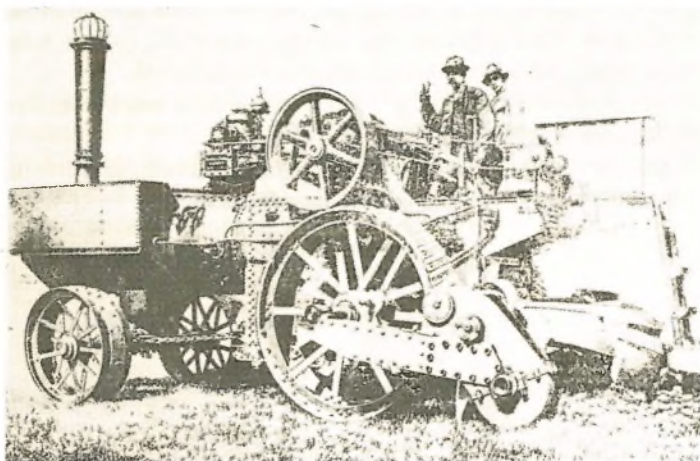

Umrathe-féle lokomobil

Az első hazai gőzgépet Röck István budai gépgyárában gyártották 1858-ban.

A gőzgép feltalálása után mindinkább előtérbe került a gépszántás alkalmazása. A gőzcseplőkészleteknek nagy népszerűsége lett Európában.

Magyarországon 1861. június 19–20-án először Schulhof József dentai (Temes vm. ma Románia) földbirtokos szántott egygépes gőzekével, Schulhof József első próbálkozásain felbuzdúlva 1861. november 26-án a másik egygépes Fowler-féle gőzekét is kipróbált a Bécs melletti Schwehaton. Nikl Lajosnak a Gazdasági Lapokban közzétett tudósításából kiderült, hogy Schulhof géptulajdonos ezt a gépet a kiállítás befejezése után az Eszterházy hercegtől bérelt kapuvári (Sopron m.) uradalomba szállította. Később a hazai uradalmakban egygépes gőzeke már nem dolgozott többé.

Mechwart-féle gőzeke

A kétgépes gőzekeszántás 1865-től terjedt el. Hazánkba az első kétgépes gőzekét Fowler szállította 1870-ben Albrecht főhercegnek a béllyei (Baranya m.) uradalmába. Ebben az uradalomban 1877-ben 1866 kataszteri holdat művelték meg gőzekével, amelynek szántása 30–35 cm mély volt. A gőzekeszántás munkáját a betakarítást követően értékelték. A számításoknál kiderült, hogy 10 mérő csöves tengeri terménnytöbbletet takarítottak be a kukoricatáblákról holdanként.

Magyarországon 1897-ben már több mint 100 gőzekekészlet dolgozott. Ezek a gépek az ország szántóterületéből körülbelül 150.000–160.000 kh földterületet szántottak fel. A nagyobb vonóerőt igénylő gőzekekészítés — a hagyományos szántáshoz képest — mélyebben művelte meg a talajt. A szakemberek figyelmeztették a gazdákat arra, hogy a 12–14 hüvelyk mély talajforgatás veszélyes lehet akkor, ha az eke a mélyből „vadföldet” hoz a talaj felszínére. A megelőzés céljából éppen ezért ajánlatos volt a gazdáknak földjüket 6, 7, 8 hüvelyk mélyen rendszeren megszántania, s ezt követően pedig 4, 5, 7 hüvelyk mélyen megporhanyítani a talajt.

A gőzgépeket nemcsak a növénytermesztésben, hanem az állattenyésztésben is ajánlották a gazdáknak. Ilyenek voltak azok a birkazuhanó gépek, ahol a gőzgép egy vízemelőszivattyút hajtott meg. A gőzgéppel magtisztítót, vagy közúzógépet is működtettek.

A gőzgépek mezőgazdasági hasznosításáról a magyar szaksajtó mindig terjedelmesen beszámolt.

A gőzerő megkönnyítette az ember kétékezi, fárasztó és nehéz munkáját és elősegítette az eredményesebb gazdálkodást.

Várhidy Imre

* * *

Rövid beszámoló a Herder-ösztöndíjas tanulmányutamról

Múzeumunk Herder-díjas főigazgatóhelyettesének, dr. Balassa Ivánnak ösztöndíjasaként 1980. október 1-től egyéves tanulmányúton vettem részt az Osztrák Szövetségi Köztársaságban. Az OÖT engedélyével rövid tanulmányutat tettem az NSzK-ban, Franciaországban, Olaszországban és Jugoszláviában.

A hamburgi F.V.S. Gottfried von Herder alapítvány díját évente kiemagasló tudományos és művészeti munkásságáért 7 közép-kelet-európai ország (6 szocialista, 1 tőkés) egy-egy tudósa, művésze kapja. A Herder-díjas joga a 30 év alatti munkatárs, tanítvány kiválasztása, aki a Gottfried von Herder ösztöndíjjal egy évet a Bécsi Tudományegyetem választott fakultásán tanulmányokat folytathat, kutathat. A tanulmányokról, a végzett munkáról az Alapítványnak be kell számolni.

Tanulmányozott témáim:

Az egyetem téli szemeszterén a következő szakmai előadásokat hallgattam:

Bevezetés az agrárszociológiába. — Nemesek és parasztok. — Néprajzi térképek. — Középkor néprajza. — Levéltárkutatás és néprajz. — Szeminárium: Stinatz, dél-burgenlandi horvát község-monográfia kutatás. — A néprajzkutatás módszere. — A nyári szemeszteren: Általános kiállítások gyakorlata. — Salzkammergut néprajza. — A középkor néprajza. — Bevezetés a néprajzi jelentéskutatásba. — Szeminárium: Stinatz, dél-burgenlandi községmonográfia kutatás. — Franciaország néprajza. — A középkori régészet.

A következő kutató témáim voltak:

Burgenland paraszti, hagyományos szőlőtermesztése. — Innovációs jelenségek, paraszti találmányok a szőlészet, borászat, kertészet területén (Új eszközök, eljárások). — Görög Demeter és a grinzingi szőlőgyűjteménye: szőlőfajta-történet. — A somlói borok Ausztriában. A magyarlakta burgenlandi községek hagyományos gazdálkodása. — Agrármuzeológiai tanulmányok. —

Meglátogatott intézmények, múzeumok:

Univ. Wien, Institut für Volkskunde (Néprajzi Intézet). — Univ. Tübingen, Ludwig Uhland Institut. — Krems Városi és Szőlészeti Múzeum. — NÖ. Landesmuseum (Alsó-ausztriai Tartományi Múzeum) Wien. — Staatsarchiv (Országos Levéltár). — Stadtarchiv Wien (Bécsi Városi Levéltár). — ÖNB (Országos Nemzeti Könyvtár) Handchriftensammlung (Kéziratgyűjtemény). — Kartensammlung (Térképgyűjtemény). — Bild und Porträarchiv (Kép- és portréarchívum). — Institut für Gegenwartsvolkskunde, Mattersburg. — Schallaburg. Nö. Museum. — Melk Stiftmuseum. — Wachaumuseum, Weissenkirchen. — Bad Tatzmiansdorf (Tarcsafürdő), Szabadtéri Múzeum. — Heimatmuseum Siget in der Wart (Őrisiget). — Heimatmuseum Unterwart, (Alsóőr). — Technisches Museum für Industrie und Gewerbe, Wien. — Ethnographisches Museum Schloss Kittsee (Köpcseny). — Österreichisches Museum für Volkskunde, Wien. — Kerületi Helytörténeti Múzeumok: Döbling, Hernals, Währinger. — Weinmuseum Schlumberger, Vöslau. — Burgenländisches Landes-

*Johann KEUSCH kremsi kovács műhelyének cégtáblája
KREMS (Alsóausztia) Szőlészeti Borászati Múzeum kiállításán*

museum, Eisenstadt. — Landesarchiv Eisenstadt. — Franz Josef Museum, Baden bei Wien, — Heimatmuseum Schruns (Voralberg). — Volkskunstmuseum, Innsbruck. — valamint NSzK 11 borvidéke és szőlészeti, borászati szakanyagot gyűjtő helytörténeti, vagy szakmúzeuma, hasonlóan Franciaországban, Olaszországban és Jugoszláviában is.

Tudományos rendezvényen részvétel:

Az Osztrák Néprajzi Társaság előadásain a Museum für Volkskulturen — Az Osztrák Néprajzi Társaság Közgyűlésén részvétel, Kitzsee-n. — Az Alsó-ausztriai Néprajzi Egylet Napján Auerthalban (kétnapos konferencia). — Az ausztriai Ethnographia Pannonica ülésén és kiállítás megnyitón részvétel. — Az Institut für Gegenwartsvolkskundekonferenciáján részvétel és feladatvállalás.

Kutatási eredményeim:

Elkészített és leadott tanulmányom: Nyugat-magyarországi terményfuvarosok. (Adatok a dél-burgenlandi paraszti borkereskedelemhez és bormértékhez).

Ugyanez németül is.

Könyvismertetés:

Beiträge zur Sachvolkskunde (Adatok a tárgyi néprajzhoz) az Ethnographia részére.

Hírek:

Hírek Burgenlandból és Új kolleganő Kittseen a Néprajzi Hírek számára.

Évközi írásos beszámoló:

Stinatzi terménykereskedők. Az egyetemi szeminárium részére. — Voralbergi terepkutatás eredménye az Institut für Volkskundenek. — Húsvéti új szokások vizsgálata a Museum für Österreichische Volkskundenak.

Dél burgenlandi terepkutatásom összegyűjtött anyagából a magyar közösségek gazdálkodásához kapcsolódva szeretnék pár tanulmányt készíteni. Nagymennyiségű fényképanyag, túlnyomórészt a mezőgazdasági munkaeszközökről, dokumentumokról gyűlt össze. Jelentős rész a burgenlandi paraszti-kisnemesi gazdálkodás anyaga. Ezeket a Mezőgazdasági Múzeum Munkaeszköztörténeti Archivumába leltározom be és itt később is a kutatás rendelkezésére fognak állni, összehasonlító anyagként.

Terepkutatás:

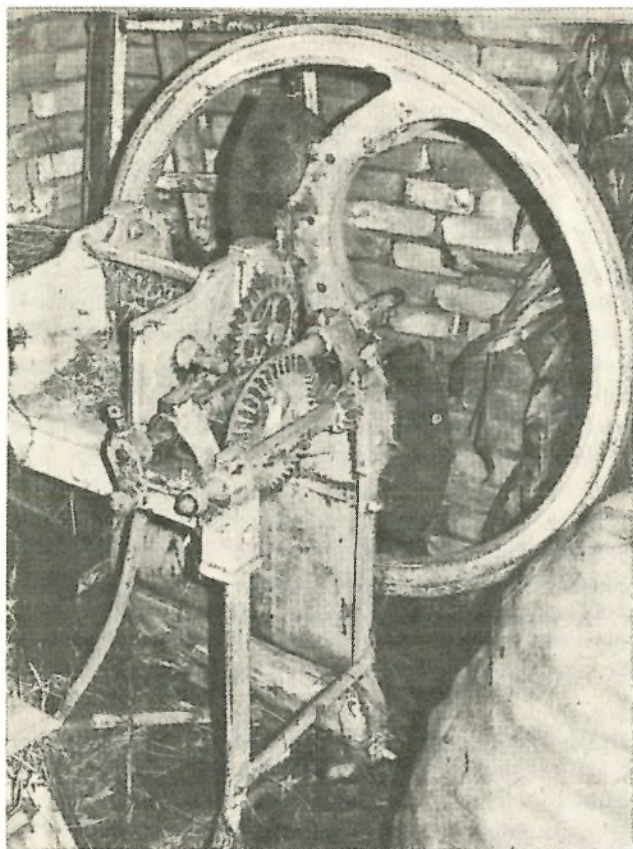
Burgenland, Kahlenberg—Grinzing, Krems—Alsó-Ausztria. Kitekin-tés Stájerország, Felső-Ausztria, Voralberg felé.

Nagymennyiségű xeroxozott régi szakirodalmi anyagot adtam át a Mezőgazdasági Múzeumnak, szőlészet-borászati és régi mezőgazdasági munkaeszközökről készült képeket, összesen 35 fekete-fehér filmet és 15 színes filmet. Ezek a Múzeum fotólaboratóriumában lesznek beletárolva.

*Krems melletti gyűjtésem recens anyagából
Préselés, hagyományos alsó-ausztriai nagy bálványpréssel*

Munkámmal szerettem volna megköszönni dr. Balassa Ivánnak választását és a Magyar Népköztársaságnak a bizalmát és a lehetőségadást.

*Szecskavágó „August KOLB Wien”
Gyártási száma 1458. Stinátz (Pásztorháza)
Délburgenlandi kutatásomból*

dr. Csoma Zsigmond

Tájékoztató a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának külföldi folyóiratairól

I.

A Múzeum külföldi folyóirat állományának lehetőleg lexikális rövidségű ismertetésére kerül az elkövetkezőkben sor. Az ismertetések csak formai adataikban lesznek egységesek. A közismertebb és jobban olvasott, címükben is mezőgazdasági, vagy agrártörténeti folyóiratokról a beszámoló rövidebb lesz. Azok a — gyakran saját kiadványaikért cserébe érkező — sokszor helyi jellegű folyóiratokra kívánja ez a tájékoztató a figyelmet fordítani, amelyekben ha nem is tömegesen és állandóan, de alkalmanként igen érdekes információkat találhatnak a Múzeum kutatói, kiállításainak rendezői. Ezekért érdemes lehet egy-egy folyóirat több évre visszamenő évfolyamait átlapozni. Az ismertetések alapja, az összeállítás idején a Múzeum könyvtárában rendelkezésre állt utolsó 4 évfolyam. Az utoljára átnézett kötet (füzet) megjelenési évét és kötettségét mindig jelezzük. Ez nagyjából arról is tájékoztat, hogy hány éves múltra tekint vissza a folyóirat. Mélyebb bibliográfiai feltárás nem célja ennek az ismertetésnek. A kiemelt cikktémák minden esetben mezőgazdasági, vagy agrártörténeti jellegűek, akkor is, ha ez a folyóirat egészére nem jellemző. Csupán bizonyítékul akarnak szolgálni arra, hogy váratlan helyen is előbukkanhat érdekes adat.

ACTA MUSEORUM AGRICULTURAE Közismert nevén **AMA** (Praha)

Kiadja az International Organization of the Museums of Agriculture. Franciául: Association International des Musées d'Agriculture, röviden: AIMA.

Utolsó átnézett évfolyam: 15:1980.

Évenként jelenik meg 150 lap körüli terjedelemben. Nyelve túlnyomórészt német és angol, ritkábban francia és orosz. Mintegy 15-16 cikket közöl, jegyzetekkel és a felhasznált irodalommal. Hírányaga nekrológokra, kongresszusi hírekre, életműmémorációkra stb. terjed ki. Fényképeket, esetenként grafikonokat, rajzokat, képeket közöl. Az írógárda nemzetközi.

A cikkek a folyóirat címének megfelelően a mezőgazdasági múzeumok kiállításai, agrártörténeti témákkal foglalkoznak és a két-évenként megrendezett agrármúzeumok konferenciájának (CIMA = Congrès International des Musées d'Agriculture) elhangzott előadásokat is közli. A folyóirat nem reprezentatív kiállítású, de jól használható.

A cikkek témáiból:

- Hagyományos és gépesített földművelés Finnországban. 15:1980.
- Mezőgazdaság és múzeumok Angliában 1800—napjainkig. 14:1979.
- A mezőgazdasági munkaeszközök kutatásának leírása és bemutatásának lehetőségei és korlátai a mezőgazdasági múzeumokban. 13:1978.
- A waksi mezőgazdasági technikák történetének és fejlődésének bemutatása a Welsh Folk Museumban. 12:1977.

BURGENLÄNDISCHE HEIMATSBLÄTTER (Eisenstadt = Kismarton, Ausztria)

Kiadja a Burgenländische Landesregierung, a Landesbibliothek és a Landesmuseum közösen.

Utolsó átnézett évfolyam: 43:1981.

Negyedévenként jelenik meg, kb. 50 lapnyi terjedelemben, német nyelven. A cikkek száma 2-6, hosszuk változó. A felhasznált irodalmat közlik. A rövid hírek jellegükben a cikkekhez hasonlóak, csak terjedelmük miatt kerülnek ebbe a rovatba. Minden szám közöl két-három féloldalas könyvismertetést. A folyóirat nyomdailag szép kiállítású, fényképeket, rajzokat közöl.

A folyóirat helytörténeti jellegű. A cikkek témája túlnyomórészt történeti, művészettörténeti és archeológiai. Második helyen áll, a tágabb értelemben vett biológia, ezen belül a helyi fauna és flóra kérdései, népi orvoslás, utóbbival kapcsolatban a növénynevek kialakulása. Harmadik témakörnek tekinthető a Burgenlanddal kapcsolatos irodalmi témák (Faludi, Nádasdy stb.) és életrajzok.

Kifejezetten agrártörténeti téma kevés, ezek szerzői is gyakran magyarországi magyarok. Ennek ellenére érdemes ezt a több mint 40 éves múltú dicséretreméltóan tárgyilagos, a régi Magyarországra vonatkozó adatokat magyarul is hozó folyóiratot átlapozni annak, aki az ország nyugati területeivel foglalkozik.

Aki esetleg Clusiusszal, a holland származású, Németújvárott (Güssing) a Batthyányiak támogatását élvező európai hírű botanikussal foglalkozna, az itt elszórta sok cikket talál.

Tárgyilagosságukra jellemző, hogy Mélius Péter 1578-ban magyarul megjelent és a bukaresti Kriterion kiadó által újból kiadott, magyar nyelvű Herbariumát ismertetik. Melius és Clusius munkásságát összevetik, mint akik ugyanannak a területnek, a Kárpát medencének a keleti, ill. nyugati felén működtek. Hangsúlyozzák, hogy Melius munkája 5 évvel korábbi.

A cikkek témáiból:

- Egy XVI—XVII. századi bormérték Fraknóvárából (Forchtenstein) és Eisenstadtból (Kismarton) 42:1980. No.3.
- A purbachi (Feketeváros) kádárcéh. 40: 1978. No.4.
- Ritka gombafajta Burgenlandban. 42:1980. No.1.
- A kishírek rovatban adnak pl. számot egy őskori disznófajta (Hyotherium palaeochoreus) Burgenlandban kiásott maradványairól három oldalon, fényképpel. 41:1979. No.2.

THE AGRICULTURAL HISTORY REVIEW (Welwyn Garden City, Hertfordshire)

Kiadja a British Agricultural Society.

Utolsó átnézett évfolyam: 29:1981.

Évenként 2 füzetben jelenik meg angol nyelven. Átlagosan 70-80 lapnyi terjedelemben. Füzetenként 3-5 cikket közöl, terjedelmük 10-20 lap között van. Minden füzet mintegy 20 lapon különböző címszók alatt közli a legújabban megjelent könyvek és cikkek listáját, több hasábra terjedő könyvismertetéseket, a szóbanforgó számban megjelent cikkek szerzőinek rövid életrajzi adatait és végül 20-30 rövid, kritika nélküli könyvismertetést.

A folyóirat címének megfelelően kizárólag agrártörténeti kérdésekkel foglalkozik. Ezek túlnyomórészt az Egyesült Királyságra vonatkoznak. A könyvismertetésekben sok a külföldi, elsősorban francia és német publikáció. Nemzetközileg elismert szakfolyóirat, szemléltető anyag nélkül.

A cikkek témáiból:

- XVI. és XVII. századi majorságok Angliában. 25:1977. No. 2.
- A magyal mint takarmány. 29:1981. No.2.
- Életfogytiglanig szóló haszonbérletek Anglia nyugati részén 1650 és 1750 között. 29:1981. No.2.
- A harmadik Earl Spencer (Spencer grófja) és a mezőgazdaság 1818–1845 között. 26:1978. No.2.
- A cséplőgép elterjedése Közép-Anglia déli részén. 26:1978. No.1.

ULSTER FOLKLIFE (Hollywood, Észak-Írország)

Kiadja az Ulster Folk and Transport Museum

Utolsó átnézett évfolyam: 27: 1981.

Évenként jelenik meg 80-100 lapnyi terjedelemben angol nyelven. Kötetenként 6-8 cikket közöl, ezek hossza a jegyzetekkel és a felhasznált irodalommal együtt 12-15 oldal között mozog. „Notes” címszó alatt mindig közölnek egy-két még cikké nem érett, de érdekes tudományos híradást. A féoldalalascenziókon kívül minden szám ismertet egy szakkönyvet 5-6 lapon, továbbá 2-3 rokon jellegű folyóirat (néha külföldi) legutóbbi számát. A folyóirat nyomdailag szép kiállítású, fényképeket, rajzokat, térképeket is közöl.

A feldolgozott témák Ulsterre, illetve Írországra általában és európai (kontinensi) kapcsolataikra korlátozódnak. Ezen belül tárgyi és szellemi néprajzra, nyelvészetre (állat- és személynevek), munkaerőre, az agrárszegénységre stb. vonatkoznak. Gyakori az első személyben elmondott egyéni visszaemlékezés. A folyóirat azt nyújtja, amit címében — Népi élet Ulsterben — ígér. Minden számban van mezőgazdasági vagy agrártörténeti anyag is.

A cikkek témáiból:

- „Flachter” egy tűzegmocsárban használt szerszám szerkezete és használata. 25: 1979.
- A „Cavan” county-ből (kerületből) származó gyűjtésből: aszaló kemencék, kötélkészítés eszközei, faeke, zsupkészítés eszközei stb. 26:1980.
- Hazai csónakok és európai kapcsolataik. 24:1978.
- Farm-udvarok változatai és elterjedésük Írországban. 27:1981.

Földyné dr. Virány Judit

Dr. N.Kiss István 1982. januárjában a Jahrbuch für Geschichte des Feudalismus c. NDK folyóirat számára cikket írt „Ár- és vásárlóerő változások a német, osztrák és magyar Dunatájon, XVI–XVIII. század” címmel.

Az Akadémiai Kiadó számára leadta a „Zrínyiek gazdaságtörténeti iratai” című forráskiadvány kötet kéziratát.

Az 1981. novemberében Zágráb-ban a Határőrvidék történetéről tartott nemzetközi konferencia anyagából tanulmánykötetet adnak ki horváth nyelven. Ide készített tanulmánya „Az uradalmi katonaparaszt-ság: a későbbi Határőrvidék előfutára és bázisa” címmel fog megjelenni.

Francia nyelvű kongresszusi (1982. június) előadását elküldte Clermont-Ferrand-ba a következő címmel: „A marhatenyésztés struktúrája és szerepe Magyarország nemzetgazdaságában és külkereskedelmében. XVI–XVIII. század.”

* * *

Báránd (Hajdú-Bihar megye) község felkérte dr. Balassa Ivánt egy monográfia szerkesztésére és elkészítésére. A munkaközösség a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem és a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársaiból megalakult. A kézirat 1982. végére készül el és egy év múlva lát napvilágot.

* * *

KIÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK, GYŰJTEMÉNYTÁRI HÍREK

1982. február 25-én tartottuk meg Múzeumunkban a minden évben szokásos munkaértekezletet. A vezetőség részéről dr. Szabó Lóránd főigazgató, a szakszervezet részéről pedig dr. Nováki Gyula SzB titkár ismertette az elmúlt évben végzett munkát és az 1982. évi feladatokat. A tanácskozás elfogadta a Múzeum szakszervezeti alapszerveinek jog- és hatásköréről és a munkahelyi demokrácia fórumainak szabályzatáról szóló dokumentumokat.

* * *

1981 a számok tükrében

Az elmúlt esztendőben a Múzeum és a vidéki kiállítások látogatottsága az alábbi képet mutatja:

1. Állandó kiállítások

A Múzeum központi épületében, a Vajdahunyadvárban az alábbi állandó kiállításokat láthatta a közönség.

A kiállítás címe:

Nyitva:

Ekék a XVIII. – XIX. században	egész évben
Az erőgép története	egész évben
Erdőművelési kiállítás	egész évben
Fahasználati és faipari kiállítás	egész évben
Vadászati és vadgazdálkodási kiállítás	egész évben
Halászat	egész évben
Borászat	egész évben
A háziállatok kialakulása	október 22-től
A honfoglaló magyarok és a kora Árpád-kor háziállatai	október 22-től
A sertésenyésztés története	október 22-től
A szarvasmarhatenyésztés története	október 22-től

E kiállítások látogatóinak száma az év folyamán 152.387 fő. Az előző évnek 125,3%-a. 1.331 csoportban 41.045 iskolai tanuló látogatta meg a kiállításainkat, az 1980. évi létszám 113,4%-a. A látogatók közül 60 országból 11.363 fő külföldi tekintette meg a Múzeumot. (7,5%)

A fentiekén kívül a Múzeum tulajdonában, illetve gondozásában az alábbi kiállításokat tekinthették meg az érdeklődők:

<i>A kiállítás helye:</i>	<i>A látogatók száma:</i>		
	1980	1981	%
Szilvásvár, Lovastörténeti kiállítás	12.238	13.073	106,8
Sümeg, Nyereg- és lószerszámtörténeti kiállítás	10.795	12.205	113,1
Tolcsa, Borgazdasági Múzeum	838	1.113	132,8
Keszthely, Georgikon Majormúzeum	32.747	34.112	104,2
Nagycenk, Széchenyi Kastélymúzeum*	120.441	131.742	109,4
Budapest-Soroksár, Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállítóhelye	4.958	2.942	59,3
Kecskemét-Miklóstelep, Mathiasz János Borgazdasági Múzeum	1.040	2.565	246,6
Szécsény, Kubinyi Ferenc Múzeum*	50.113	49.649	99,1
Szekszárd-Gemenc, Vadászati Múzeum	42.837	46.586	108,8
Lajosmizse, Tanyamúzeum	15.628	11.461	73,3
Kalocsa, Fűszerpaprika kiállítás	9.835	12.573	127,8
Szeged-Mihálytelek, Fűszerpaprika kiállítás	600	650	108,3
Boglárlelle-SZŐLŐSKISLAK, Borgazdasági Múzeum	8.420	9.928	117,9
Felsővadász-Kupa, Mezőgazdasági Tájmúzeum	876	1.954	223,1
Dég, Mezőgazdasági Tájmúzeum	3.860	3.295	85,3
Lébénymiklós, Lenin MGTSZ Üzemi Múzeuma	1.742	6.630	380,5
Cece, Mezőgazdasági Tájmúzeum	1.147	3.059	266,7
Kétegyháza, Gépféldéstörténeti gyűjtemény	2.291	2.500	109,1
Békéscsaba, Csabai tanya — csókási malom	520	4.759	915,2
Szántódpuszta, Agrártörténeti kiállítás	—	19.200	—
Barcs, Dráva Múzeum*	—	5.246	—
Badacsony, Borgazdasági Múzeum	—	493	—

* Nagycenk, Szécsény és Barcs adatai a megyei múzeumi statisztikában is szerepelnek. MRMK-nak mi nem jelentjük!

A vidéki állandó kiállítások összes látogatóinak száma: 375.735
(Az előző évinek 117,1%-a.)

Az állandó kiállítások (Vajdahunyadvár és vidék) összes látogatóinak száma: 528.122.

Ez a szám az előző évi látogatói számnak 119,3%-a.

2. Időszaki kiállítások:

<i>A kiállítás címe, időpontja:</i>	<i>A látogatók száma</i>
„Agrártörténeti emlékek védelme” január 1. — március 31.	29.520
„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel ’81” május 10. — szeptember 20.	72.919
„Magyar pásztorkutyák” szeptember 26. — október 18.	9.859

Az időszaki kiállítások látogatóinak száma összesen: 112.298 fő.
Ez a szám az állandó kiállítások látogatói számában szerepel.

3. Vándorkiállítások:

Belföldön:

<i>A kiállítás címe, helye, időpontja:</i>	<i>A látogatók száma</i>
„Ex libris” Erd. Művelődési Központ február 2. — február 15.	3.000
„Agrártörténeti emlékek védelme” Debrecen. Agrártudományi Egyetem április 15. — május 3.	800
„Agrártörténeti emlékek védelme” Kaposvár. Megyei Könyvtár október 28. — november 15.	950
„Ex libris” Nyíregyháza. Megyei Művelődési Központ október 1. — november 15.	4.500

„Ex libris” Vásárosnamény. Művelődési Központ november 15. – december 1.	4.000
„Ex libris” Simontornya. Művelődési Központ október 2. – 20.	1.410
„Ex libris” Paks. Művelődési Központ október 21. – 30.	589
„Ex libris” Pécs. Megyei Művelődési Központ november 1. – december 15.	7.300
„Ex libris” Tata. Megyei Művelődési Központ november 8. – 22.	300
„Régi fegyverek, trófeák” Kiskunhalas. Helyőrségi Klub november 4. – 14.	4.000

Külföldön:

II. Vadászati Világkiállítás. Bulgária. Plovdiv június 14. – július 12.	400.000
---	---------

A külföldi és belföldi vándorkiállítások látogatóinak száma összesen: 426.849 fő.

A Múzeum budapesti Vajdahunyadvárának épületében 131.064 Ft volt a belépődíjából származó bevétel összege. Ez az előző évi bevétel 105,2%-a.

Sági Pál

* * *

Agrártörténeti Emlékgyűjtők II. Országos Találkozója

1981. október 27-én második alkalommal rendeztük meg az Agrártörténeti Emlékgyűjtők Országos Találkozóját a Vajdahunyadvárban.

A tanácskozás résztvevői az alábbi *ajánlást* fogadták el:

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre helyi csoportjai tevékenységét az agrártörténeti emlékek felkutatásában, gondozásában fokozni kell. Szorosabbra kell fűzni a kapcsolatot a Hazafias Népfront Honismereti Bizottságával és a Műemléki Albizottságok megyei testületeivel.

Javasoljuk, hogy a rendező szervek minden két évben hívják össze tapasztalatcsere céljából az Országos Múzeumi és Műemléki Hónap alkalmából az agrártörténeti emlékgűjtőket.

Javasoljuk továbbá:

- a jövőben fokozottabb figyelmet kell fordítani a dokumentumok, térképek, gépleírások stb. gyűjtésére;
- hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum az agrártörténeti emlékek védelmével kapcsolatban megjelent cikkekről állítson össze bibliográfiát, s ezt sokszorosítás után juttassa el a gyűjtőkhez. A munka elősegítésére a megyei lapokban és a különböző iparágak lapjaiban megjelent ilyen jellegű cikkeket a találkozón résztvevő intézmények, múzeumi baráti körök a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak küldjék meg;
- hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum az Országos Műemléki Felügyelőséggel egyeztetve tegye teljessé az agrártörténeti emlékek adattári nyilvántartását;
- hogy az agrártörténeti emlékgűjtők közül a mezőgazdasági gépeket és eszközöket gyűjtő szakembereket minden évben más-más gépgyűjteménybe hívja össze a Magyar Mezőgazdasági Múzeum tapasztalatcsere céljából;
- a többek által javasolt gépgyűjtemény katalógust sokszorosítás után javasoljuk megküldeni a gépgyűjteménnyel rendelkező intézményeknek az esetleges gépcsere elősegítésére;
- hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum keresse meg levélben a MÉH Tröszt vezérigazgatóját, kérje a MÉH telepekre beérkező mezőgazdasági gépekről a Magyar Mezőgazdasági Múzeum értékesítését;

- hogy az országban található mezőgazdasági gépgyűjtemények között bizonyos szakosodást, profiltisztítást kezdeményezzen a Magyar Mezőgazdasági Múzeum;
- hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és a MÉTE Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága az 1983. év során közösen jelentesse meg az élelmiszeripar ipartörténeti emlékeit bemutató kiadványt.

A fenti ajánlás egyben jól mutatja feladatainkat is az agrártörténeti emlékek védelme és az ezzel kapcsolatos múzeumi tevékenységünkkel összefüggésben.

Sági Pál

* * *

1982. január 8-tól 28-ig Székesfehérváron a Technika Házában láthatta a közönség az „Agrártörténeti emlékek védelme” című fotókiállításunkat. A kiállítást Fogarassy Tibor, a Fejér Megyei Tanács általános elnökhelyettese nyitotta meg. A Magyar Agrártudományi Egyesület megyei szervezete által összehívott népes, agrárszakember gárda számára Sági Pál, főosztályvezető tartott előadást az agrártörténeti emlékek védelmével kapcsolatban végzett munkáról és az előttünk álló feladatokról.

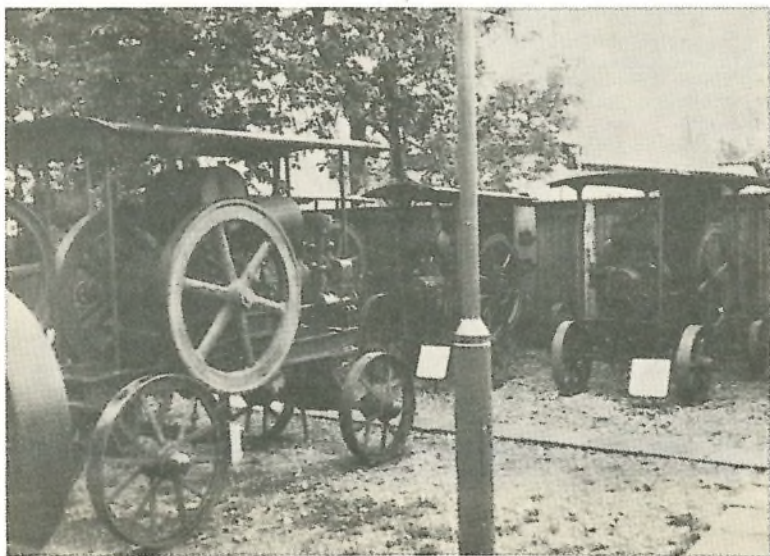
* * *

1982. február 9. – 26. között a Gödöllői Agrártudományi Egyetem nagytermében mutattuk be ugyenezen kiállítás anyagát. Dr. Biró Ferenc, rektor, üdvözlő szavai után dr. Szabó Lóránd, főigazgató nyitotta meg a kiállítást, az agrártörténeti emlékek védelmével kapcsolatos helyzetet ismertette. A Magyar Televízió a TV Híradóban bemutatta a kiállítást és riportot közölt főigazgatónkkal.

* * *

Mezőgazdasági gépek gyűjteménye Mezőkövesden

Az agrártörténeti emlékek fokozottabb védelméről szóló 42/1977. (XII.8.) MÉM–ÉVM–KM számú együttes rendelet megjelenése előtt, több mint tíz éve kezdte el régi mezőgazdasági eszközök és gépek gyűjtését Hajdú Ráfis János. Utolérhetetlen szenvedéllyel végezte szabadidejében a múzeális tárgyak felkutatását és ebben a gyűjtőmunkában nem ismert lehetetlent. Több országos múzeumot keresett fel, végül a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumok Igazgatósága fogadta el a tulajdonos felajánlását és került a felbecsülhetetlen értékű gyűjtemény múzeumi tulajdonba. Hajdú Ráfis Jánosnak és feleségének régi vágya teljesült, lakásukon Mezőkövesden a Kőrísa u. 27. szám alatt 1979. augusztus 4-én új múzeum nyitotta meg kapuit, melynek vezetésével a Megyei Múzeumok Igazgatósága a felajánlót bízta meg.

A gépkiallítás egy részlete

A gyűjteményben megtalálhatók a borsodi népi kovácsművesség tárgyi emlékei és a kisparaszti gazdálkodás eszközei, valamint a legnagyobb egységet jelentő „őseink gépeit, gépeink őseit” bemutató gépkiallítás. Ez a stabil-motorokból és lokomobilokból álló briliáns gépgyűjtemény szinte egyedülálló hazánkban. A kiállított belsőégésű motorok mindegyikéről elmondható, hogy mezőgazdasági rendeltetésű eszközöket: szecskavágót, vízszivattyút, olajütőt, terménydarálót, cséplőgépet és egyéb munkagépet hajtottak. Szakmai érdeklődőknek Hajdú Ráfis János boldogan tesz eleget egy-egy gépmatuzsálem megszólaltatásával, ugyanis a kiállított motorok nagyobbik felét szívós kitarító munkával keltette életre, tette működőképpessé. A gyűjteményben több

*Hajdú Ráfis János (balról)
Ménesi Zsigmond gépészmérnöknek
A MÉM MI tudományos munkatársának mutatja be a gépgyűjteményt*

gépkülönlegesség is található, közöttük például Bánki—Csonka licenc után a Ganz gyárban 1899-ben és 1904-ben készült 3 LE-s állóhengeres stabil benzinmotorok. A Magyar Királyi Államvasutak gépgyárából egy MAB 17 1/2, 6 LE-s benzin lokomobil kapott helyet. A nagynevű HSCS típusok közül kiemelkedik egy MK jelű stabil nyersolajmotor, egy MEA jelű, petróleumüzemű és egy MEB típusú benzinüzemű lokomobil.

A több mint hetven erőgép között szép számmal akadnak angol, amerikai, német, svéd és osztrák gyártmányok. Találkoztunk benzinüzemű Clayton-Shuttlewort lokomobillal, Junkers stabil kétütemű nyers — olajmotorral, a Langen-Wolf művek által készített kismotorral és kiállították a Bolinder, John Deere, Harvester, Deutz, Svensons világ-hírű cégek ritkaságszámba menő kétütemű nyersolajmotorjait. A gyűjteményben megtalálható még a Tátra autógyár őse által készített tárcsafűrész hajtó lokomobil is.

A Mezőgazdasági Múzeum által 1980-ban szervezett Agrártörténeti Emlékgyűjtők I. Országos Találkozója fűzte szorosabbá a kapcsolatot Hajdú Ráfi Jánossal, aki ettől kezdve rendszeresen vesz részt az agrárműszaki emlékek felkutatásával, megőrzésével foglalkozó szakemberek tanácskozásein.

Réz Gyula

* * *

Agrártörténeti emlékek védelme

Békés megyében homokos, dombos vidéken Újkígyóson található az 1860-as években Wenckheim báró által épített vincellérház; présházzal és pincével, valamint a szemben levő dombon a filagória.

Újkgyós, vincellérház

A vincellérház három helyiségből áll: szoba, konyha, szoba elrendezéssel. A teljes berendezéssel és felszereléssel ellátott présház és pince a házzal egybeépített.

A filagória eredetileg fazsindelyes volt, jelenleg cserépfedésű, a tetén jellemzően csillagfürt látható.

Ujkígyós filagória

Az épületegyüttest az újkígyósi „Aranykalász” MGTSZ helyreállította; a vincellérházat vendégfogadásra berendezte, a filagóriában a szőlőművelés eszközeit szándékozzák bemutatni. A tsz vezetősége és tagságának egy része a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre Szabadkígyósi Csoportjának aktív tagjai, akik műemlékvédelmi munkájukkal jó példát mutatnak az agrártörténeti emlékekkel rendelkező termelőszövetkezetek és baráti körök számára. Munkájukért köszönet illeti őket.

Bruskó Lászlóné

* * *

Tapasztalatcsere prágai könyvtárakban

December hónapban egyhetes tanulmányúton jártunk — a Könyvtár vezetője és jómagam — Prágában társintézményünknel, a Zemědělské Múzeumnál.

Utazásunk fő célja a cseh Mezőgazdasági Múzeummal való megismerkedés volt. Minthogy a Múzeum az utóbbi időben történt átszervezés folytán az UVTIZ (Ústav Vedeckotechnických Informací pro Zemědělství) — a „Csehszlovák Agroinform” — fennhatósága alá került, s vele egy épületben is található, így módunk nyílt az UVTIZ Könyvtárának megismerésére is.

A Zemědělské Múzeumnak, mint ismeretes, csupán irodái vannak Prágában, maga a múzeumi gyűjtemény Prágától mintegy 80 km-re Kutná Hora mellett, Kačínán van elhelyezve, egy kastélyban, mely korábban a Chotek grófok tulajdona volt.

Egy impozáns park közepén áll a klasszicista stílusú kastély, melyben bőven jutott hely a kiállításoknak s a gyűjteménytáraknak is. Ez utóbbiak nagyobb részt a kétszintes pincében találhatók.

Az épület jobbszélső szárnyában látható az egykori kápolna és a színházterem. E helyiség ma már inkább lomtár, bár az eredeti berendezés, a színpad, az erkély, a nézőtér ha megviselt állapotban is, de még megvan.

A baloldali szárnyban található a könyvtár. Igen értékes állomány-része a mintegy 42 ezer kötetes történeti gyűjtemény. A gazdaságtörténeti, természettudományi, jogi és teológiai könyvek sokasága a Chotek család szorgalmas gyűjtésének eredménye. E bibliotéka felett szakmai felügyeletet a prágai Nemzeti Múzeum Könyvtára gyakorol, az ő könyvtárosaik dolgozzák fel az itteni anyagot, s az ő személyes jelenlétük lett volna szükséges, hogy a trezor féltve őrzött kincseit megláthassuk. Ez sajnos nem vált lehetségessé — az idő rövideje miatt — de néhány szép kiadványt, köztük például egy 1613-ból származó, baseli kiadású herbáriumot módunkban állt megsejlelni. A kupolás könyvtárhelyiség — a szakértők szerint — Európa egyik legharmonikusabb empire könyvtárterme.

Az UVTIZ Könyvtára 1924-ben alakult. Az intézmény hasonlóan széles körű tevékenységet fejt ki, mint magyar társa az Agroinform, tehát országos jellegű mezőgazdasági szakkönyvtár és dokumentációs, információs központ. Alapgyűjteményében XVI. századból származó érdekességeket, ritkaságokat találhatunk. A Könyvtár modern információs tevékenysége igen sokrétű: szakkiblográfiákat, retrospektív és kurrens mezőgazdasági bibliográfiát (ez számítógépes eljárással keresztezve), gyorsinformációt a vállalati irodalomról, a kutatási jelentésekről, folyóirat-lelőhelyjegyzékeket, filmkatalógusokat stb. ad ki. E széleskörű tájékoztató munka folyamatosságát és gyorsaságát biztosítja a modern technikai apparátus (számítógép, másológépek, nyomda, filmleolvasók, stb.)

2.500 partnerrel tartanak kiadványcsere kapcsolatot, köztük Múzeumunkkal is. Látogatásunk eredményeként a már korábban is járt folyóiratuk (a Szelszkohozjásztvennaja Literatura Csehoszllovakii) mellett egy másikat a „Scientia agriculturae bohemoslovaka”-t is fogják küldeni részünkre.

Prága szép számú múzeális értékű könyvgyűjteményei közül a fennmaradt időben hármát sikerült meglátogatnunk.

A Nemzeti Múzeum Könyvtárát 1818-ban alapították, hasonló céllal és körülmények között, mint a mi Széchenyi Könyvtárunkat. Ma mint nyilvános nemzeti könyvtár működik, hálózatához tartoznak a vidéki múzeális értékű gyűjtemények (pl. a Kačínán levő) is. Az 1.400.000 kötetes állománya csak helybenolvasás formájában vehető igénybe. Könyvészeti szempontból említésre méltóak különgyűjteményei: az ex

libris gyűjtemény, a könyvtörténeti és könyvköltészeti ritkaságok gyűjteménye, a könyvkereskedelem-történeti különgyűjtemény. Érdekes filialéja a Zďár nad Sázavouban működő könyvmúzeum.

A strahovi, volt premontrei kolostor könyvtára tulajdonképpen múzeum-könyvtár, a látogatók számára nyitva áll. A gyűjteménynek 800 éves hagyománya van. Gerincét latin és német nyelvű, teológiai és filozófiai könyvek képezik, később természettudományos jogi és orvosi művekkel kiegészült. Állománya mintegy 250 ezer kötet, antikvár beszerzések útján ma is gyarapítják. A múzeális értékek védelme miatt könyvanyaga csak helybeni tanulmányozásra áll a kutatók rendelkezésére. Szakmai érdekessége egy XVI. századból kézzel írott katalógus, mely egy tárolóban meg is tekinthető.

A Klementinum könyvtárát, a mai Egyetemi Könyvtárat 1620-ban a jezsuiták alapították. 1773-tól — II. József rendelete folytán — az egyetem fennhatósága alá került. Régi állománya teológiai, filozófiai és csillagászati művekből állt. (A freskókkal díszített könyvtárteremhez külön csillagászati terem is kapcsolódott; mindkettőt múzeális értéként védik.) Az Egyetemi Könyvtár kb. 5.000 kódexszel és kézirattal rendelkezik. Itt őrzik a híres, 1085-ből származó Vysehradi kódexet is.

Jelenlegi 2 milliós állománya szakosított olvasótermekben áll a kutatók rendelkezésére (120 fős központi olvasóterem — a hajdani kolostor refectórium —, kéziratár, zenei olvasó, politikai gyűjtemény, szlavisztikai gyűjtemény, bibliográfiai olvasó stb.)

Különálló katalógustermében, praktikus megoldásként, létesítettek egy általános kézikönyvtári gyűjteményt. Módunk nyílt a nagyszámú külső raktárból való központi anyagmozgatás megfigyelésére is.

A költözködés és újjászervezés előtt álló könyvtárunk számára igen hasznos volt ez a tapasztalatokban gazdag tanulmányút.

Udvary Ágnes

* * *

1981. szeptember 15-én a Somogy megyei Pusztakovácsi község határában, a Gyótai Vadásztársaság területén, Werner Petznik nyugatnémet vadászvendég kapitális agancsú szarvasbikát lőtt. Az Országos Trófeabíráló Bizottság világrekord várományosnak ítélte, és a zágrábi Nemzetközi Trófea Kiállításra vitte ki. Az ott összeült CIC (Nemzetközi Vadászati Tanács) zsürije 269,89 ponttal világrekordnak minősítette. A trófeát visszaérkezése után dr. Tóth Sándor MÉM főosztályvezető és dr. Koller Mihály a MAVOSZ főtitkára ünnepélyes keretek közt adta át dr. Szabó Lóránd főigazgató elvtársnak. Azonnal kiállításra került, s csak másolatkészítés céljából vontuk be rövidebb időre, mivel az elejtő hivatalból a másolatot kapja meg. A kiváló szarvasagancs, mely több mint 8 nemzetközi ponttal előzi meg az előző világrekordot (Románia 1980) vadászati kiállításunk kiemelt helyén bizonyára sok látogatót vonz majd a Magyar Mezőgazdasági Múzeumba.

Kotlár Károly

* * *

Vadászfegyverek, trófeák

A balotaszállási, a harkakötönyi, a jánoshalmi, a keceli, a kiskunhalasi, a kunfehértói és a pirtói vadászok összefogtak a Kiskunhalasi Városi Tanács VB Művelődési Osztályával egy régi vadászfegyverekből álló kiállítás megrendezésére.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeumot kérték fel, hogy gazdag fegyvergyűjteményével, kiállításrendezési tapasztalataival segítse a Helyőrségi Művelődési Otthonban megrendezésre kerülő kiállítást.

A Múzeum anyagából összeállított vadászfegyverek és egyéb a vadászatban használt eszközök bemutatásán kívül a vadásztársaságok tagjai saját gyűjteményükből gazdag trófeabemutatót állítottak össze.

A MAVOSZ-centenárium alkalmából rendezett kiállítást 1981. november 4-én Ispánovits Márton, a MAVOSZ Bács-Kiskun Megyei Intéző Bizottságának elnöke nyitotta meg.

Részlet a kiállításból

A nyitvatartás két hete alatt nemcsak jelentős számú szakember, hanem igen sok érdeklődő, köztük számos iskola diákjai is felkeresték a kiállítást.

Bányai József

* * *

A soproni „Róth Gyula” Erdészeti Szakközépiskola, valamint a csongrádi Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet szemléltetés céljából tárgyi anyagot kért Múzeumunk vadászati gyűjteményéből, az említett iskolákban folyó vadásztechnikus, ill. vadász-vadtenyésztő szakmunkás képzés számára.

Múzeumunk vezetősége a MÉM illetékes főosztályának egyetértésével hozzájárult a kérés teljesítéséhez.

A Vadászati Főosztály munkatársai által kiválogatott és összeállított anyagot mindkét intézmény tartós kölcsönzésre, éves revízió mellett megkapta.

A kiadott anyagban dotálatlan (nem adatolt) szarvasagancsok, dámlapátok, mufloncsigák és madár preparátumok kaptak helyet. Ezáltal tízről tizenkettőre emelkedett az országban azoknak a helyiségeknek a száma, ahol Múzeumunknak vadászati témájú anyagából ízelítőt adunk.

Bányai József

* * *

1981. szeptember 17–20. között Mohácsy Mátyás Kossuth-díjas egyetemi tanár, európaszerte ismert pomológus születésének 100. évfordulója tiszteletére Békéscsabán rendezett emlékülés és kiállítás alkalmából a Mohácsy Mátyás Emlékbizottság a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak emléklakettet adományozott.

A Mohácsy Mátyás elméklakett első oldala

A Mohácsy Mátyás emléklakett hátsó oldala

A Mohácsy Mátyás emléklapett oklevele

Beszámoló a Múzeum fiatal dolgozói részére rendezett ifjúsági parlament üléséről

1981. november 19-én a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatója a Szakszervezeti Bizottság közreműködésével fiatal munkatársai részére ismét megrendezte az ifjúsági parlamenti ülést.

Az ülésre 23 fiatal kapott meghívást és a Múzeum vezetőin kívül ezen Ladányi Gyula elvtárs, a MEDOSZ kiküldöttje is részt vett.

A közvetlen, baráti hangú értekezleten a fiatalok hozzászólásaiból egyértelműen kitűnt, hogy szívesen dolgoznak a Vajdahunyadvár falai között és szeretnék, ha tudásuk gyarapításával a múzeumi munka minden területén, jó közösségi szellemben, maximálisan kibontakozzon tehetségük.

Az Ifjúsági Parlament ülésén Szelle Tibor beszél

Az ülés résztvevői módosítás nélkül elfogadták az Ifjúsági Törvény végrehajtását szolgáló intézkedési tervet, amelyet a Múzeum vezetősége 1981–1984. évre az alábbiak szerint állított össze.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak az Ifjúsági Törvény végrehajtását szolgáló intézkedési terve 1981–1984.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum célkitűzése, hogy feladatkörét a Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott alapelveknek és általános rendelkezéseknek megfelelően, széleskörű társadalmi kapcsolatokkal, sokrétű és színvonalas, korszerű múzeumi szolgáltatásokkal lássa el.

Tevékenységet a tervidőszakban a múzeumi munka valamennyi területén további fokozottabb igényességgel kell kifejtenie, hogy az MSZMP tudománypolitikai és közművelődési határozatának eleget tudjon tenni.

Ugyanakkor számolni kell azzal is, hogy a feladatok teljesítése az eddigieknél nagyobb erőpróbára készíti a Múzeum dolgozóit, mivel azok, az épületfelújítási munkák miatt kedvezőtlenebb körülmények között végezhetők el.

Az épületfelújítással járó rendkívüli intézkedések olyan munkák elvégzését is szükségessé teszik, amelyek esetenként a dolgozók munkaköri feladatain kívül esnek.

Ezek végrehajtásában az intézet vezetősége különösen számít a fiatal munkatársai segítségére. Ugyanakkor a lehetőségek figyelembevételével foglalkozik az ifjú dolgozók munkakörülményeinek, továbbképzésének, bérezésének javításával.

A fentiek figyelembevételével az 1984-ben rendezendő ifjúsági parlament megszervezéséig az alábbiakat tervezi:

1. 1982–1984. évre tervet készít a fiatal múzeológusok szakmai és nyelvi továbbképzésére.
Fiatal szakmunkásai (preparátor, grafikus, restaurátor) részére az előző évekhez hasonlóan a társzmúzeumoknál szervezett tapasztalatcserét biztosít.

2. A fiatal múzeológusok számára továbbra is biztosítja anyagi eszközökkel és munkaidőkedvezményrel az éves munkatervükben elfogadott tudományos kutatómunka feltételeit.
3. A vezetőségi értekezleten, évente 1 alkalommal a főosztályvezetők jelentései alapján külön foglalkozik a fiatalok munkáival és munkakörülményeivel kapcsolatos kérdésekkel.
Ezen túlmenően a Múzeumba került új fiatal dolgozók foglalkoztatottságáról a főosztályvezetők a vezetőségi ülésen adnak számot, a szakszervezeti bizalmi bevonásával, a munkakezdést követő fél év után.
4. A Múzeum vezetősége a fizetésrendezés és jutalmazás rendezőelvéinek kidolgozásakor fokozottabb figyelmet fordít a kiemelkedő munkát végző fiatalok bérezésére, illetve jutalmazására.
5. Az intézetben belül szervezett politikai képzéssel biztosítja a fiatal munkatársak politikai továbbképzését, lehetőséget nyújt az intézetben kívüli politikai képzésen való részvételre.
6. A Múzeum vezetősége a Szakszervezeti Bizottsággal egyetértésben támogatja a fiatalok munkaidőn kívüli sportolását, anyagiilag hozzájárul a kispályás labdarugó csapat felszereléséhez.
7. A Múzeum vezetősége felkéri fiatal munkatársait, hogy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre munkájában valamennyien tevékenyen vegyenek részt.

Az intézkedési terv elfogadása után a fiatalok a MÉM Országos Ifjúsági Parlamentjére küldöttek Szelle Tibor műhelyvezetőt választották.

Dr. Pál Istvánné

* * *

November 20-án *Szokán Ferenc* az MSZMP XIV. ker. Pártbizottság első titkára Balázs József titkár kíséretében megtekintette a Múzeumot és a Múzeumról készült filmet. A vendégeket dr. Szabó Lóránd főigazgató és dr. Pintér János párttitkár kalauzolták.

* * *

Dr. Balassa Iván október 12-én, a Múzeumi Hónap keretében Püspökladányban megnyitotta a jeles helytörténész és néprajzkutató Dorogi Márton emlékkiállítását és működéséről előadást tartott.

Október 26-án Sárospatakon „A Magyar Mezőgazdasági Múzeum története és működése” címen adott elő és bemutatta a Múzeumról készült filmet.

November 11-én a Magyar Tudományos Akadémián megemlékeztek Gunda Béla néprajzszakos egyetemi tanár 70. születésnapjáról. Az üdvözlő beszédet Balassa Iván tartotta.

December 3-án Salgótarjánban az UNESCO környezetvédelmi oktatási szemináriumán tartott előadásának címe „Lápok, falvak, emberek” volt.

December 22-én a 60 éves Dankó Imre, a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok igazgatójának tiszteletére rendezett ünnepségen a köszöntő beszédet Balassa Iván tartotta.

* * *

A Magyar Éremgyűjtők Egyesülete 1981-es, Sárospatakon rendezett vándorgyűlésén a Múzeum képviselőjében *Várhidy Imre* vett részt.

* * *

Dr. Für Lajos októberben a Csokonai Művelődési Központban, a XV. kerületi szocialista brigádvezetők részére „Rákospalota mezőgazdasága 1700 és 1945 között” címmel, valamint a TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubjában „A Duna-Tisza közti kertes tanyarendszer kialakulása és története” témában tartott előadást.

November 2-án a „Magyarország története” 5. kötetéről tartott országos konferencián elhangzott előadások címe: „Agrártermelés és agrárpolitika” volt.

November 10–11-én Veszprémben a Dunántúli Településtörténeti Konferencia Agrártörténeti szekciójának elnöki tisztét látta el.

Decemberben az ELTE negyedéves múzeológia szakos hallgatóinak agrártörténelmünk új és legújabbkori történetéből előadást tartott és szemináriumot vezetett.

* * *

Január 14-én a TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubjának 75 tagja megtekintette az ősszel megnyitott állandó kiállításainkat és a Múzeumról készített új filmet. A tárlatvezetés után baráti hangulatú beszélgetést folytattak dr. Szabó Lóránd főigazgató elvtárssal. E beszélgetés során közülük többen értékes tárgyakat, dokumentumokat és könyveket ajánlottak fel gyűjteménytáraink gyarapítására.

* * *

Az MSzMP alapszervezete *vitaforumának* keretében novemberben „1956 előzményei és tanulságai” címmel dr. Dobszai Károly az Ybl Miklós Főiskola munkatársa tartott előadást.

Decemberben „A gazdasági és tudományos kapcsolatok a fejlődő országokkal” címmel Zala Géza a MÉM Nemzetközi Főosztályának vezetője előadást tartott.

Januárban dr. Vendéghegy Ferenc miniszterhelyettes „A mezőgazdaság fejlesztésének kérdései” címmel tartott előadást.

* * *

A múzeológiai továbbképző tanfolyam novemberi, decemberi és januári előadásai a következők voltak:

Dr. Takács Imre: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum alapításának előzményei és 1896–1944. évi története

Dr. Matolcsi János: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum története a II. világháborútól napjainkig

Dr. Balassa Iván: A magyar múzeumügy története 1945-ig.

* * *

Október 29-én a Múzeum dolgozóiból alakult brigád *társadalmi munkát* végzett a budapesti Sportcsarnok építkezésén. Résztvevők voltak: Billing László, Csecsetka Ferenc, Hajdú József, Oroszi Sándor, dr. Pintér János, Sáránszky István, Székelyhidy Iván, Szele Tibor, Tettamanti Béla, Tomasskovics Sándor, valamint Bányai József az alábbi fotók készítője.

Munka közben

Pihenő

* * *

A *Rokkantak Nemzetközi Éve* alkalmából a Nemzeti Múzeum Szervező Bizottság által nyitott számlára a Múzeum dolgozói pénzt fizettek be, amelyért a Bizottság köszönetét fejezte ki.

* * *

BEMUTATJUK VIDÉKI KIÁLLÍTÁSAINKAT

Badacsonyi Állami Gazdaság Üzemi Múzeuma

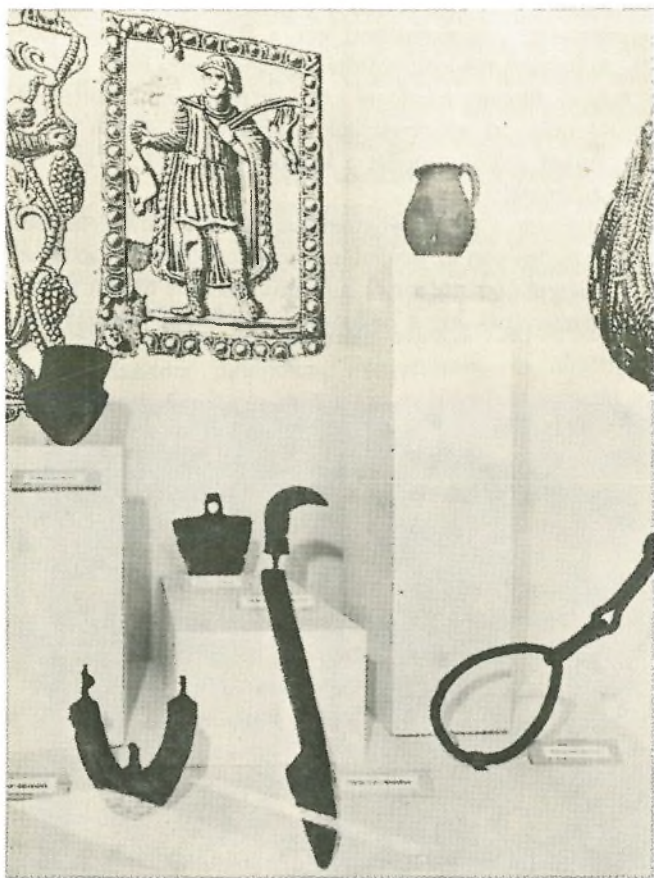
A Múzeumot 1981. október 9-én Pap János az MSzMP Veszprém Megyei Bizottságának első titkára nyitotta meg.

A Múzeum létrehozása régóta foglalkoztatta az Állami Gazdaság vezetőit, dolgozóit. Céljuk az volt, hogy a badacsonyi idegenforgalom számára a nagymúltú borvidék és az egész Balaton-felvidék mezőgazdaságának történetét és jelenét bemutassák. Ennek érdekében a gazdaság rendbehozatta egyik épületét Badacsonyan az ún. „Vitorlás házat”, amely festői környezetben, a bazalt orgonák alatt fogadja a látogatókat. A Múzeum május 1-től október 31-ig tart nyitva.

Az Állami Gazdaság a Magyar Mezőgazdasági Múzeumot bízta meg a kiállítások forgatókönyvének megírásával, a tárgyi- és dokumentációs anyag gyűjtésével, a kiállítások rendezésével és kivitelezésével. Szakértőként a gazdaság részéről Kozáry Géza vett részt, aki nagy ügyszere-ttel, hozzáértéssel segített a tárgyi anyag gyűjtésénél, a rendezésnél és az üzemeltetésnél. A Múzeum alapítását a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága elviekben a legmesszebbmenőkig támogatta, az általános kulturális célkitűzések mellett azért is, mert a „Szegedy Róza” házban üzemelő kiállítások átépítések miatt, előreláthatóan több évre zárva tartanak.

Az Üzemi Múzeum két fő kiállítási részre tagolódik. A földszinten nyert elhelyezést „A Balaton-felvidék mezőgazdaságának története a római kortól 1945-ig” c. rész, míg az emeleten „A Badacsonyi Állami Gazdaság története” c. kiállítás.

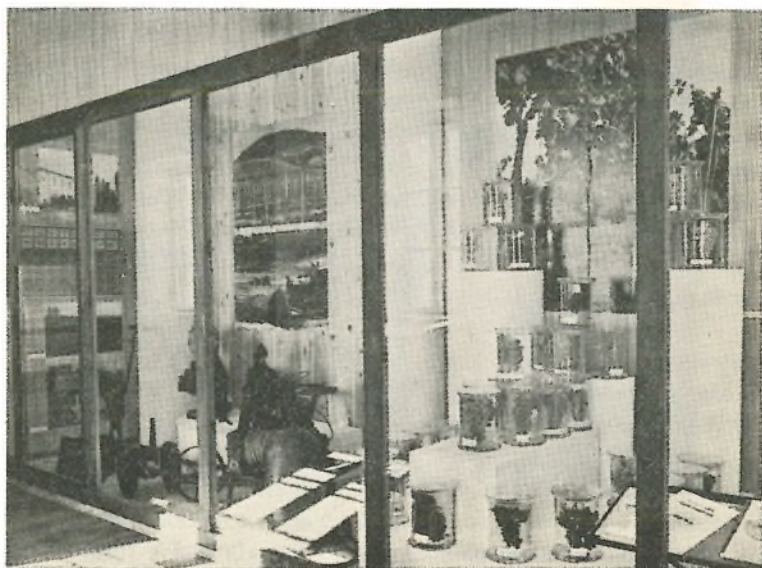
A régészeti eszközanyagot a keszthelyi Balatoni Múzeum kölcsönözte. A középkorban a világi és az egyházi birtokon – az oklevelek tanúsága szerint – jelentős volt a mezőgazdasági termelés és a halászat is, de a vidék lakosságának a szőlőtermesztés jelentette a megélhetés fő lehetőségét. A XVI. század közepétől a török uralom alatt a szőlőterület nagy része elpusztult, a vidék elnéptelenedett. A XVIII. század első felében népesült be újra és kialakult ismét a virágzó szőlőtermesztés. A

***Badacsony környékének mezőgazdasági eszközei a római korból
és a honfoglalás idejéből***

Badacsony környéki borok híre messze földre eljutott. A század második felében a szőlőkkel kapcsolatban különböző rendelkezések születtek. A szőlőbirtokosok ekkor hozták létre érdekszövetségeiket a hegyközségeket, melyeknek írott törvényei (articulusai) szabályozták a szőlőtermesztést. Jól szemlélteti ezt a Badacsonytomaji Hegykönyv (1767). A Baláton-felvidék szőlőterületeinek nagy része a XIX. század végén fellépő filoxera kártétele következtében elpusztult; csak a századforduló után, az oltványszőlők telepítésével lendült fel ismét. A XIX. sz. fejlett szőlőkultúráját a korabeli eszközök, írásos források hűen tükrözik.

A földszinten a terület állattenyésztéséről és növénytermesztéséről – amelyek elsősorban az önellátásra korlátozódtak – kap képet a látogató. A halászat és a nádatartás is fontos szerepet töltött be a lakosság életében. Bizonyítják ezt a halászat és nádatartás, nádazás eszközei és fényképei.

A Badacsonyi Állami Gazdaságban használt egykori eszközök, korszerű szőlőművelések és a legelterjedtebb szőlőfajták

Az emeleten az első részben az 1945–1960-ig terjedő időszakra jellemző szőlőtermesztéssel és az állami gazdaságok kialakulásával ismerkedik meg a látogató. Az 1950-es években a Badacsonyi Állami Gazdaság tevékenysége már jelentős. A korszerűsödő termesztést bizonyítja az 1955-ben Badacsonyban felavatott új siklópálya, amely a művelést és a szüreti munkákat könnyítette. Az ezt követő kiállítások a későbbi időszakot mutatják be. Az 1960–1975 közötti időben a térségben létesült kisebb állami gazdaságok egyesülése során alakult ki a gazdaság mai nagyüzemi alapja. A szőlőművelés korszerűsítése tovább folytatódott. Kialakították a széles soros, kordonos művelést, amellyel lehetővé vált a gépesítés. A gazdaság a kezdeti években lövontatású ekéket, csörlőkapát, háti permetezőket, metszőollót, hagyományos borászati eszközöket használt, amelyek ma már a múltat idézve a kiállításban kaptak helyet. Az 1960-as években tevékenysége sokrétegtű volt. A szőlő mellett, szőlőoltvány, faiskola, gyümölcs-, gyógynövény- és növénytermesztéssel foglalkozott. Említésre méltó a szarvasmarhatenyésztés is. 1974-től a gazdaság szőlőtermesztésre szakosodott nagyüzem lett, ahol korszerű a szőlőművelés, a szőlőfeldolgozás, a borkezelés és a palackozás. Jelentős a szőlő alapanyagú Traubisoda gyártás is. Eredményeit több Élüzem, Kiváló Vállalat, SZOT Vöröszászló kitüntetés bizonyítja.

A gazdaság mellett a Balaton északi partján a szőlő és bortermelést a kistermelők és a különböző nagyüzemek biztosítják. Kiemelkedő a termelőszövetkezetek, a szakszövetkezet, de a szakcsoportok, a Pincegazdaság és a Kutató Intézet tevékenysége is. Elhelyezésükről, arányaikról egy térkép nyújt tájékoztatást a látogatóknak.

A Múzeum szép példája a közös akaratnak és összefogásnak. Nem jöhetett volna létre, ha a gazdaság és más termelő egységek és a kistermelők nem segítették volna önzetlenül és lelkesen a Múzeum tervét, illetve létrehozását.

Preininger Adolfné

* * *

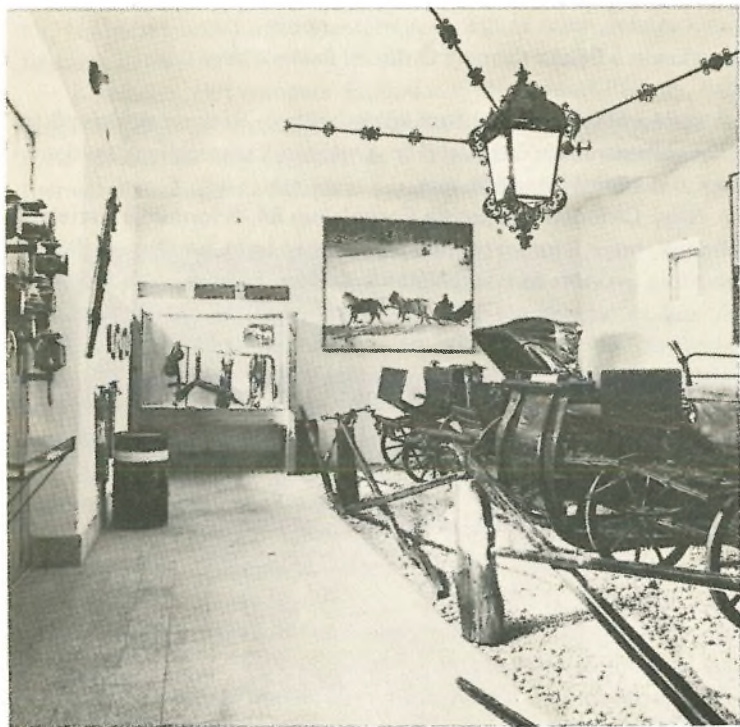
Lipicai lovak történeti kiállítása Szilvásváradon

A lipicai lovak történetét bemutató kiállítás a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és a Szilvásvárad Állami Gazdaság közös rendezésében 1969. december 8-án nyílt meg. A kiállítás a fajta származásának, magyarországi elterjedésének és a bükk ménesnek a bemutatásával kezdődik.

A gazdag dokumentációs anyagból megtudhatjuk, hogy a híres lipicai származási helye az 1580-ban alapított lipizzai ménes. Kialakításában andalúziai, spanyol, nápolyi és dán lófajták játszották a főszerepet. Eleinte az osztrák császári, valamint főúri udvarok nyerges és kocsilovak voltak. Magyarországon a lipicai lovak tenyésztése a mezőhegyesi ménes megalapítása után kezdődik (1802). A törzsállományt 1874-ben Fogarasra helyezik át, hogy őshazájához hasonló karsztvidéki feltételeket biztosítsanak számukra. A következő állomás Bábolna, majd 1952-től Szilvásvárad.

A fajta történetének bemutatásán túl a látogatók megtekinthetik az egyes korszakokra jellemző lószerszámokat, valamint a Szilvásvárad Állami Gazdaság négyesfogatának cseklézi szerszámát. Megszemlélhetők továbbá mindazoknak a kisegítő iparosmesterségeknek munkaeszközei is, amelyeket a ló tartása és használata hívott életre. Így a szíjgyártó, kerékgyártó és kovácsműhely teljes berendezésével és szerszámkészletével. Végezetül a kiállítás utolsó termében öt különböző kocsi látható. Ezek közül három — egy üveges, egy magyar hintó, valamint egy szán — a századforduló világhírű kocsikészítőinek — a Kolbert testvéreknek műhelyéből került ki.

Az anyagában gazdag és festői környezetben levő kiállítás az oda látogató turisták programját teljesebbé és emlékezetesebbé teszi.

*Szilvásvárad
Részlet a kiállitásból*

Székelyhidy Iván

* * *

A MÚZEUM BARÁTI KÖRÉNEK ÉLETÉBŐL

Bemutatkozik a Békési Csoport Öntözési Szakosztálya

A békési Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet keretében működő Baráti Kör „Öntözési Szakosztálya”, tevékenységének első állomásához érkezett.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 64. évfordulója tiszteletére vállaltuk, hogy létrehozuk azt a bemutató teret, amelyen kiállíthatjuk az eddig gyűjtött és konzervált vízgépeket, öntöző berendezéseket.

A 252 m²-es betonfelületű és 180 m²-es salakozott bemutató tér körülkerített, kis- és nagykapu bejárattal rendelkezik. Az elhelyezett anyagban található teljes esőztető öntöző berendezés (MA 200 típus) „zsugorított” telepítéssel. Kiállításra kerültek azok az átemelő és segédátemelő szivattyúk, amelyek jellegzetesen a mezőgazdasági üzem használatában biztosították a felületi öntözéshez az öntöző vizet. Sokféle „lábszelep”, „szivornya” szórófejtípusok és egyéb csőszerelvények, csőkötési módok kerültek bemutatásra.

A következő évben állítjuk ki azokat a vízgépeket, amelyek most még az üzemekben találhatók.

A gyűjtőmunkával párhuzamosan folyik a szakirodalom alapján a tárgyak azonosítása és leírása.

Birtokunkban van két olyan átemelő szivattyú, amelyet üzemben készítettek, de a szakirodalomban nem azonosítható. Ezek műszaki leírását is megkíséreljük.

Az írásos és fotódokumentációkat feldolgozzuk és kiállítjuk. A munkálatok Varga Sándor igazgatóhelyettes az öntözési szakosztály vezetője irányításával történnek.

Dr. Komáromi Sándor
a Békési Csoport elnöke

* * *

Hírek a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Köre Szabadkígyósi Szervezetének életéből

Éves előregondolás eredményeként a magyar mezőgazdaság múltját, fejlődését felelevenítő igen értékes kiállítás megnyitására került sor Szabadkígyóson.

A művész, akit nemcsak Európában, Moszkvától Párizsig, hanem a tengeren túl, New Yorkban is ismernek, Ruzicskay György, Szarvas szülötte örökítette meg az ember és a természet közös munkájának eredményét ötvöző egyedi stílusával Tessedik Sámuel életútját.

A kiállítás megnyitása

Az 1742-ben született Tessedik Sámuel — aki kezdeményezője és meghonosítója volt a korszerű vetésforgónak, a szántóföldi takarmánynövényeknek, az istállózó állattenyésztésnek, a lucerna termesztésnek, méhészetnek és selyemhernyó tenyésztésnek — újszerűen került életközelségbe a múlt emlékeit őrzők nagy táborával.

A közönség megtekinti a kiállítást

Ruzicskay György a művészet eszközeivel elevenítette fel a múltat, szólt a jelenhez, s tette láthatóvá Tessedik Sámuel élettörténetét.

A kiállításon a felnőttek és a fiatalok kettős élményben részesültek. Találkoztak egy nagy pedagógus és tudós emlékével, aki értelmi képességét, gyakorlati munkáját hagyta örökölni s találkoztak Ruzicskay Györggyel, aki a művészet lenyűgöző erejével hatott a tudást megbecsülő és a művészetet kedvelők nagy táborára.

Raffay József
igazgató
a Szabadkígyósi Csoport elnöke

* * *

1981. októberében Szécsényben a Kubinyi Ferenc Múzeumban került sor a *társadalmi közösségek, múzeum baráti körök első országos találkozására*. Ez a két napos konferencia, valamint az azon elhangzott előadások segítették az országban működő baráti körök munkájának megismerését és egymás tapasztalatainak átvételét. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre részéről dr. Szabó Lóránd ügyvezető alelnök és dr. Vlcskó Lajos alelnök tartott előadást. Vetítésre került a Múzeumról készült húsz perces színes új film, amely nemcsak a Múzeum és filiáléi kiállításait, hanem a Múzeum Baráti Kör életét is bemutatta a résztvevőknek.

* * *

1981. október 10-től a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre mb. főtítkára dr. Csoma Zsigmond lett, a korábbi főtítkár dr. Gulyásné Vajkai Zsófia hosszabb ideig tartó külföldi tartózkodása miatt. Dr. Vlcskó Lajos alelnök 1981. december 31-el tisztségéből való felmentését kérte.

* * *

A MMMBK *Budapesti Csoportja* október 25-én autóbuzs kirándulást szervezett a cecői és dégi filiálék, valamint az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézete martonvásári parkjának és a Beethoven emlékmúzeum megtekintésére.

* * *

A MMMBK *Budapesti Csoportja* november 26-án előadást rendezett „Élménybeszámoló az isztambuli tanulmányútról” címmel. Az előadó Búza Domonkos volt.

* * *

A MMMBK *Budapesti Csoportja* december 8-án tartotta évi rendes közgyűlését. A közgyűlés hivatalos részének (a beszámoló, vita, szavazás és zárszó) végeztével Várhidy Imre múzeológus „A Magyar Mezőgazdasági Múzeum legjobb hazai érmei és plakettjei” címmel a megjelenteknek vetített képes előadást tartott.

* * *

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Zágrábban a császári Határőrvidék (Militärgrenze) száz éves felosztásának (1881) jubileuma alkalmából nemzetközi konferenciát rendeztek az önálló katonai közigazgatású Határőrvidék XVI–XIX. századi történetéről. A horvát, szerb és szlovén történészekon kívül magyar, osztrák, cseh. NSZK-beli, kanadai, szovjet tudósok is részt vettek a konferencia munkájában.

Dr. N. Kiss István „Az uradalmi katonaparasztság: a későbbi Militärgrenze előfutára és alapja, XVI–XVIII. század” címmel német nyelvű, nagy érdeklődéssel fogadott előadást tartott.

A konferencia vitáiban központi szerepet játszott az ún. „valachok” – Nyugat-Balkánról menekült pásztornépek – vallási és nemzetiségi viszonyainak tisztázása és a „druzsina”, a balkáni szláv eredetű ház- és családközösségi rendszer jelentősége a katonai Határőrvidéken, illetve a polgári kormányzású horvát megyékben.

Az előadásokat és vitát a zágrábi Jugoszláv Akadémia gyűjteményes kötetben fogja közreadni.

* * *

A Magyarok Világszövetsége felkérte *dr. Balassa Ivánt* a „Néprajz mindenkinek” című sorozat szerkesztésére, amely elsősorban az Amerikában élő magyarok számára készül, de egyes köteteit itthon is lehet majd kapni. Az első kötet már nyomdában van, a további kötetek közül kettőnek a kézírata elkészült.

* * *

Intézményünk tevékenységének és szervezeti felépítésének tanulmányozására október végén Múzeumunkba látogatott *Olav Hjulstad* professzor, a Norvég Mezőgazdasági Főiskola igazgatója, *Tore Fossum* professzor, az elverumi Erdészeti Múzeum igazgatója, *Magnus Sandberg* újságszerkesztő, valamint a svéd *Jonas Berg*, a Nordiska Museet régésze. A vendégek megtekintették a badacsonyi és keszthelyi filiálékat is.

* * *

A MEDOSZ főtítkárának vendégeként hazánkban tartózkodó *Nicholas Adu*, a ghanai Mezőgazdasági Dolgozók Szakszervezetének főtítkára november 12-én meglátogatta a Múzeumot és megtekintette a Mezőgazdasági Múzeumról készült filmet.

* * *

November 18-án a Romániából érkezett *Ciuca Razvan* múzeumigazgató tanulmányozta intézményünk tevékenységét és működési rendjét.

* * *

Leonid Jagodovszkij, a Szovjetunió Nagykövetségének tanácsosa négy munkatársával, valamint *Vasziljev Valerij Nyikolajevics*, a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza igazgatóhelyettese november 18-án megtekintették új állandó kiállításainkat.

* * *

November 20-án *Kiril Damjanov*, a szófiai Közgazdasági és Mezőgazdasági Szervezési Intézet tudományos munkatársa látogatta meg Múzeumunkat.

* * *

December 15-én *Fatima Kadra*, az algériai Művelődésügyi és Információs Minisztérium munkatársa tanulmányozta intézményünket.

* * *

Január 8-án *Gabriella Sautter* múzeumi felügyelő a franciaországi Maintenonból érkezett hozzánk és megtekintette kiállításainkat.

* * *

SZEMÉLYI HÍREK

Kinevezések: Dr. Mártha Zsuzsannát 1982. január 15-től az Állattenyésztés- és Feldolgozástörténeti Főosztály, dr. Knézy Juditot 1981. december 15-től az Adattári Osztály vezetésével bízták meg.

* * *

Obendorfer Árpádné 1982. január 1-től ismét az Agrártörténeti Főosztály dolgozója.

* * *

November 7. alkalmából *Etter Ödönné* a „Szocialista Kultúráért”, *Csillag Lászlóné* „Kiváló Munkáért”, valamint *Lenkefi János* a „Közbiztonsági Érem Bronz Fokozata” kitüntetésben részesültek.

Pillanatkép a november 7-i ünnepséget követő jóhangulatú összejövetelről

Kiss Istvánnak az Elnöki Tanács 1 millió kilométer balesetmentes vezetésért a „Munka Érdemrend Bronz Fokozatát” adományozta.

* * *

Szeretettel köszöntjük Múzeumunk új dolgozóit: Farkas Bertalanné anyagnyilvántartót, Józsa Ferenc fegyveresőrt, Kovács Flórián asztalost, Polesinszky Jenőné teremőrt, Sőreg Ferenc fűtőt és a fizikai brigád új tagjait: Peringer Andrást, Rózsa Jenőt és Sajtos Istvánt.

* * *

A MÚZEUM MÁSODIK NEGYEDÉVI PROGRAMJÁBÓL

„HAZÁNK MEZŐGAZDASÁGA DIÁKSZEMMEL '82" című pályázat

május 9. (vasárnap) 11 órakor

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '82" c. pályázat általános iskolai résztvevői számára eredményhirdetés és díjkiosztás. A rajz és textil munkákból időszak kiállítás megnyitása.

május 23. (vasárnap) 11 órakor

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '82" c. pályázat középiskolás résztvevői számára ünnepélyes eredményhirdetés és díjkiosztás.

Rendezvényeink

Vasárnap a Múzeumban

10.30 órakor — tárlatvezetés, szakelőadás

11.00 órakor — szakfilmvetítés

15.00 órakor — A mese világa — filmvetítés gyermekeknek

A tárlatvezetéseket, előadásokat a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársai tartják.

Április

4. A MANGALICÁTÓL A HIBRIDSSERTÉSIG

Tárlatvezetés a sertésenyésztési kiállításon.

Vezető: Karsai István

Film: Szakosított sertéstelepek

Nagyüzemi sertésenyésztés

11. AGRÁRTÖRTÉNETI EMLÉKEK VÉDELME: A BOROSPINCÉK

Előadó: Rogna Emilia

Film: Röjtökön régi törvény

Népi műemlékek a mezőgazdaságban

18. MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRTÁS MAGYARORSZÁGON

Tárlatvezetés az erőgéptörténeti kiállításon.

Vezető: Réz Gyula

Film: A mezőgazdasági gépek üzemfenntartásának szervezete

A termőföldművelés új gépei

25. GYÜMÖLCSTERMESZTÉS MAGYARORSZÁGON A XVIII. SZÁZADBAN

Előadó: Preininger Adolfné

Film: A magyar gyümölcs

Az alma gazdaságos hasznosítása

Május

2. A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÉS VIDÉKI KIÁLLÍTÁSAI

Előadó: Sági Pál

Film: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum régi kiállításai

9. A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS MÚLTJÁBÓL

Tárlatvezetés a szarvasmarha-tenyésztési kiállításon.

Vezető: Székelyhidy Iván

Film: Az abraktakarmányok gazdaságos felhasználása

Húsmarhatartás Gyúron

16. A SZŐLŐTERMESZTÉSI KUTATÁSOK TÖRTÉNETE

Előadó: Szőnyi Béla

Film: A borszőlő termesztése

A csemegezőlő termesztése

23. A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA ÉS A HONFOGLALÁSKOR ÁLLATTARTÁSA

Tárlatvezetés a kiállításon.

Vezető: Takács István

Film: Állattenyésztés Magyarországon
Népvándorlaskor

30. RÉGI MEZŐGAZDASÁGI SZAKKÖNYVEK

Előadó: Taraba Mária

Film: Ötszáz esztendő
Három könyv – három művész

Június

6. A NÉPI HALÁSZAT ESZKÖZEI

Előadó: Dr. Tuli Györgyné

Film: Az utolsó pákász
Halfeldolgozás

13. ALPÁR IGNÁC, A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÉPÜLETÉNEK TERVEZŐJE

A múzeum épületének bemutatása

Vezető: Udvary Ágnes

Film: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum
Városligeti fák alatt

20. GŐZGÉPEKTŐL A MODERN TRAKTORIG

Tárlatvezetés az erőgéptörténeti kiállításon.

Vezető: Várhidy Imre

Film: A mezőgazdasági gépek tárolása
Energiatekarékos talajművelés

27. AZ ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI RENDÉSZET KIALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON

Előadó: Vitkay Kálmánné

Film: Előzzük meg a járványos állatbetegségeket!
A baromfiállomány egészségvédelme

Múzeumi foglalkozások iskolásoknak

Előadások — diavetítéssel. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal és az Országos Pedagógiai Intézet közös rendezvényei.

A foglalkozások tematikája a múzeumi kiállításokhoz, a környezet- és természetvédelmi neveléshez, továbbá a modern mezőgazdaság és a környezetvédelem kérdéséhez kapcsolódik.

Időpont: szerda 15 óra

Helye: a Múzeum vetítőterme

Általános iskolák részére:

április 14.: ÉLET A HOMOKBUCKÁK ÉS BORÓKÁSOK KÖZÖTT

— tápláléklánc —

Előadó: Bécsy László,
az Állatvilág c. folyóirat munkatár-
sa

április 21.: VAD- ÉS VADGAZDÁLKODÁS MAGYAROR-
SZÁGON

Előadó: Kotlár Károly,
a Magyar Mezőgazdasági Múzeum
főosztályvezetője

május 5.: A MADARAT HANGJÁRÓL...

— vetélkedő —

Előadó: Szentendrey Géza,
a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság
munkatársa

Természetvédelmi séta

május 19.: A budaörsi kopárok bemutatása szakvezetéssel

Környezetvédelmi Világnap

— egy nap a természetben —

június 2.

Helye: Visegrád, Pilisi Állami Parkerdőgazdaság

Gimnáziumok fakultatív biológiai órái a Múzeumban
— részletes tájékoztatást az iskoláknak megküldjük —

Napközi otthonok szabadidős programja

A mese világa — filmvetítés minden pénteken 11—16 óráig

Környezetismereti séta — délelőtt a Múzeumban — kiállításainkhoz filmvetítést adunk.

(Ezt a programunkat az általános iskolák 1—4. osztályainak ajánljuk.)

Szakkör a Múzeumban — általános iskolások részére Környezet- és természetvédelem — az Országos Pedagógiai Intézet kísérleti szakköre minden második hét szerda 15 órakor.

Programjainkra kérjük szíveskedjenek írásban vagy telefonon bejelentkezni.

* * *

Filmvetítés és szakvezetés kérhető a nyitvatartás ideje alatt. A jelentkezéseket lehetőleg 3 nappal előbb kérjük a 412-011-es telefonon bejelenteni.

* * *

A hátsó borítón a gulyás életkörülményeit bemutató rész látható „A szarvasmarha-tenyésztés története” c. kiállításban.

* * *

Megjelenik évente három alkalommal
Felelős kiadó: dr. Szabó Lóránd
Szerkesztő: Udvary Ágnes
Lektorálta: Sági Pál
Formátum: A/5
Megjelent 700 példányban

ISSN 0230-1075

Készült:
a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium
Információs Központja Házi Sokszorostó Üzemében
Felelős vezető: Budai János
Budapest 1982. Törzsszám: 50/82.

